

Чарівний талісман (скорочено)

Всеволод Нестайко

Всеволод Нестайко

Повість "Чарівний талісман"

Стислий переказ по розділам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

Дитинству мого дорогого
Володимира Максименка
присвячую

Розділ перший,

у якому ви знайомитесь з нашими героями, а також із собакою Бровком і всі разом звичайнісінько, без жодних чар вирушаєте у ліс по гриби

Село Гарбузяни лежало біля гори Мурави і річки Голубенької. У крайній хаті над річкою жив русявий веснянкуватий хлопчик років дванадцяти – Марусик. Насправді він Сашко, але в дитинстві мати запинала його хусточкою. Він був схожий на дівчинку, і тато жартома прозвав його Марусею. Ім'я приліпилося, і став він Марусиком.

У сусідній хаті жив теж Сашко. Але Сашко Циган. Батько, дід і прадід його по вуличному теж були Циганами, бо були чорняві й темношкірі. А справжнє прізвище їхнє Непорожні. І з циганським родом-племенем нічого спільного вони не мають.

По сусідству з Непорожніми жив довготелесий білявий хлопчина. Ви не повірите, але й він звався Сашко. На цьому кутку Гарбузян, який зветься Бамбури, улюблене ім'я – Сашко. Третього Сашка звать Журавель. Прозвали його за схожість з колодязним журавлем (він майже на дві голови вищий за своїх друзів).

А на Цигановому подвір'ї жив здоровенний рудий Бровко. Він саме спав, але йому почала докучати муха. Бровко гавкнув і налякав курку, а та з відчайдушним кудкудаканням залопотіла крилами прямо над головою в Сашка Цигана, який спав на горищі. Він покинувся і вирішив скористатися нагодою раннього підйому – піти по гриби. У Цигана була оптимістична вдача. Хлопець одв'язав пса і пішов до Марусика, який ще спав. Циган з Бровком розбудили Марусика. Він довго вмивався, але на сніданок, так само, як і Сашко Циган, часу не витрачав. І Циган, і Марусик сніданок віддали Бровкові. Утрюх вони бігом подалися в садок до Журавля, який любив поспати. Особливо вранці, коли так солодко спиться. Журавель добре пам'ятав свої сни і любив розповідати про них. Хлопці облили його водою, і він нарешті підвівся. Журавель мав робити повітку, бо пообіцяв матері, але, зробивши зарядку і смачно поснідавши, пішов з друзями.

Розділ другий,

у якому ви потрапляєте у Губанівський ліс, де біля таємничого озера відбувається несподівана зустріч, під час якої наш вірний Бровко поводить себе зовсім незрозуміло. Жаб'яча лапка

Стежка до лісу вела понад річкою крутим берегом. Дорогою Журавель розповів про свій сон: йому снилося, як Карабас-Барабас летів на повітряному змії над Бамбурами, а ще снилося, як хлопці втрюх їхали "Москвичем".

Почалися переліски. Голубенька звернула ліворуч, попід густу кучеряву діброву, а хлопці пішли прямо, у темні обійми так званого Губанівського лісу. Відчувався грибний запах. Недарма цей ліс називали Губанівським (майже усіма слов'янськими мовами "губи" – це "гриби").

Циган і Марусик згадали, що кінчається літо, скоро до школи. А Журавель сказав, що хоче до школи. Циган знав, що Журавель просто вдає зразково-показового. Журавель був на півроку старший за своїх друзів, але вчилися вони в одному класі, жили поряд, і ватажком серед них вважався Сашко Циган. Марусик йому підспівував. А Журавель пас задніх. Тому що був добрий, поступливий, м'який вдачею, страшенно не любив сварок і суперечок. І він не ображався, коли хлопці кепкували з нього. Звісно, при бажанні Журавель міг легко постояти за себе, але він лише простодушно усміхався.

Хлопці йшли все далі й далі у глиб лісу. Бровко як навіжений ганяв по заростях. Недалеко було лісове озеро Бакай. Місце було таємниче й загадкове. На березі озера біля самісінької води сидів незнайомиць. Одягнений наче по-міському, але на голові мав старого солом'яного бриля. Голова його була лобата, як у казкового мудреця. Мав великий ніс, сиві кошлаті брови, примружені очі і великий, розтягнутий в усмішці рот.

Бровко кинувся лащитися до незнайомця. То було несподівано й неймовірно, бо Бровко був злим собакою. Незнайомиць привітався. У лівій руці він тримав довгастих прямокутник темно-сірого картону, на якому були накреслені чорні лінії, що за обрисами нагадували Бакай. Поряд із незнайомцем на землі лежала пласка дерев'яна скринька.

Циган запитав, хто він такий. Той відповів, що чаклун, чарівник, і може це довести. Сашко Циган попросив довести. Марусик і Журавель завмерли й затамували подих. Тоді незнайомиць дав хлопцям жаб'ячу лапку – чарівний талісман. Той, у кого він, може задумати будь-яке бажання – і воно здійсниться.

Циган не вірив, але жаб'ячу лапку взяв. Незнайомиць додав, що задумати можна лише одне бажання. І коли бажання здійсниться або захочеться його одмінити, треба сказати: "Досить мені того" і передати талісман іншому.

Стислий переказ по розділам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

Розділ третій,

у якому Бровко знову поводить себе не так, як завжди. Жмурки на озері... "Я піду

додому", – каже Марусик

Хлопці попрощалися і, перелякані, побігли геть. А коли зупинилися, Циган розтиснув кулак. Суха жаб'яча лапка лежала в нього на долоні. Він хотів викинути її, але Марусик зупинив. Природа наділила його дещо хворобливою фантазією, і, коли ішлося про щось небезпечне або ж незрозуміло-загадкове, та фантазія малювала Марусикові яскраві картини. Журавель запропонував піти ще раз поглянути на незнайомця. Циган погодився. Хлопці рушили назад, до озера. І знову сталася дивна річ. Бровко тепер не захотів іти. Він стиха гавкнув, припав на передні лапи, наче вклонився, скочив і побіг убік. Хлопці далі до озера йшли пригнувшись, крадькома, пильнуючи, щоб не тріснула й гілка під ногами. Але на березі нікого не було. Хоч незнайомиць наче ж не збирався одразу йти. Навіть навпаки. Відправив хлопців, щоб не заважали.

Сашко Циган кепкував з друзів, які трохи налякалися, і сказав іти по гриби. Але Марусик раптом захотів додому, а Журавель згадав, що повітку треба робити. Циганові теж не дуже вже хотілося йти по гриби. Хотілося якнайшвидше вибратися з того лісу, тільки він соромився признатися в цьому.

По дорозі додому вони не вимовили жодного слова.

Розділ четвертий,

у якому автор щиро вам радить: "Тримайте себе в руках!" – бо починаються події незвичайні і неймовірні. "Розпрягайте, хлопці, коні..."

Надвечір того самого дня до Журавля прибіг Сашко Циган. Вигляд у нього був незвичний, Журавель аж упустив із рук обценьки, і вони вдарили його по нозі.

Циган розповів, що для сміху загадав жаб'ячій лапці машину. Кузьма-поштар привіз пошту, в газеті був тираж грошово-речової лотереї. Сашко взяв білет, що у крамниці на здачу дали, як хлопці цукерки купляли. Виявилось, що хлопці виграли "Запорожець"! Циган говорив, що це збіг, а не допомога жаб'ячої лапки. Хлопець захоплювався автомашинами. Більшого знавця автомобілів не було, мабуть, не лише в Гарбузянах, а й в усьому районі.

Хлопці пішли до Марусика. Коли він дізнався новину, то налякався. Журавель і Циган заспокоювали друга. Журавель навіть пригадав, що йому снівся "Москвич", видно, не дарма.

З вулиці почулося дирчання мотоцикла. То повернулися з роботи Циганові батьки: Павло Максимович і Ганна Трохимівна. Вони були хазяйновиті й працьовиті люди. Батьки й від Цигана вимагали такої ж хазяйновитості. Але, маючи дванадцять років і бурхливий темперамент заводяки і отамана, хіба ж дуже хочеться поратися на городі або в саду? На цьому ґрунті між старшим і молодшим поколінням Циганів виникали конфлікти. Тому виграш "Запорожця" для Сашка мав ще й принципове внутрішньосімейне значення.

Батьки не одразу второпали, що й до чого.

У цей час саме повернулися з роботи й Марусикові батьки – тато Семен Семенович Байда і мама Марія Омелянівна. Господарство в них велося не так бездоганно, як у

Непорожніх.

Майже одночасно з Байдами з'явилася Журавлева мама Катерина Іванівна Сирокваша і бабуса Горпина Улянівна. Тата Журавель не мав, бо той десь повіявся шукати безтурботного парубоцького життя, ще як малий Журавель не вмів і говорити.

Батько Цигана усім розповів про виграш. Особливо був вражений Семен Семенович. Жінки тільки сплескували руками і ойкали. А Журавлева мати Катерина Іванівна навіть пустила сльозу.

Павло Максимович наказав відзначити таку подію. І завирувало все навколо. З усіх трьох льохів потяглися до столу наїдки. Не минуло й кількох хвилин, як усі Бамбури вже знали про щасливу новину. Довелося виносити ще два столи... Усі співали "Розпрягайте, хлопці, коні" у новому варіанті:

Розпрягайте, хлопці, коні

Та лягайте спочивать,

А я піду в лотерею

"Запорожця" вигравать...

Тільки у Бровка було щось неспокійно на серці.

Зранку батько розпитував Марусика, хто тоді платив гроші за квиток. Хлопець згадав, що його грошей було два карбованці, Циганових – карбованець з копійками, а Журавлевих – сорок копійок.

Стислий переказ по розділам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

Розділ п'ятий,

з якого ви дізнаєтесь, що таке два карбованці, а що таке карбованець з копійками (не кажучи вже про сорок копійок). Батьки і діти

Циганів батько – Павло Максимович, ще вчора забрав у сина білет і сховав, щоб ненароком не загубився. Після вечері Семен Семенович – батько Марусика, попрямував до Непорожніх. Семен Семенович попросив віддати йому білет, бо завтра повезе його в район, в ощадкасу. Павло Максимович якось дивно глянув на Семена Семеновича і враз став червоний, як мак. Тоді сказав, що сам завезе. Семен Семенович сказав, що тоді, коли на здачу видали білет, в його сина було два карбованці, а в Журавля – карбованець з копійками. Хоч білет тоді взяв Журавель.

Батько Журавля на це відповів, що білет коштує лише п'ятдесят копійок, і тут ні до чого, хто скільки дав грошей. Семен Семенович і Павло Максимович почали сваритися. Бровка, почувши, що хазяїн підвищив голос, і собі люто загавкав на Семена Семеновича.

Бамбури вже стиха хихикали.

Хлопці в цей час саме сиділи у Цигановому садку і їли яблука. Хвилину тому вони жваво обговорювали маршрут першої подорожі на власному "Запорожці". Тепер вони примовкли і, затамувавши подих, слухали батьків, опустивши очі, не наважуючись глянути один на одного.

Марусик зітхнув і поклав надкушене яблуко на траву. Журавель повагався і теж поклав. Сашко Циган густо почервонів і закусив губу. Хлопці розійшлися.

Вдома Марусик плакав, батько кричав на нього.

Зовсім інша картина спостерігалась у хаті Непорожніх. Син говорив батькові, щоб віддав білет, бо в Марусика справді було більше грошей. Сашко Циган ліг на горищі і думав, навіщо він забажав машину. Отак у муках і переживаннях і заснув.

А у сусідських хатах батьки не спали. Ну й складні ж ті дорослі!

Розділ шостий,

у якому наші герої задумують і здійснюють рішучу операцію. "На! Тепер ти загадуй..."

Заснув Сашко Циган і... одразу ж прокинувся. Наче й не спав зовсім. Сонечко, як завжди, усміхалося з неба. Хлопець подався до Марусика.

Марусик іще спав. Уві сні обличчя його було печальне і скорботне. Циган розбудив його і сказав, що треба тікати з дому. Марусик сказав, що на кілька днів можна втекти, щоб провчити батьків. Вирішили втекти у ліс і сховатися у македонському курені. Журавель мав приносити їм їжу.

Друзі побігли до Журавля. Побачивши хлопців, він здригнувся – дуже вже рішучий вигляд вони мали. А коли друзі виклали йому суть справи, Журавель сумно зітхнув, бо його не брали: він мав роботу вдома.

Македонський курінь хлопці виявили торік зовсім випадково, коли ходили по гриби. Він стояв на краю западини серед густих кущів і був майже непомітний. Сплетений з міцних гілок, укритий товстим шаром почорнілого злежалого листа, він, здавалося, стояв тут цілу вічність. Журавель тоді саме читав книжку про Александра Македонського, тому курінь так і прозвали.

До куреня йшли мовчки, обминувши Бакай і зробивши великий гак. Сашко Циган і Марусик несли по великій торбі з харчами. Журавель ніс дві ковдри. У лісі було тихо. Журавлеві не хотілось розлучатися з друзями, тому хлопці вирішили ще гайнути по гриби.

Сьогодні хлопцям щастило як ніколи. А коли щастить, і час летить мов на крилах. Сонце вже повернуло на вечірній пруг, коли вони нарешті схаменулися. Грибів у кожного було – повні торби. Журавель залишив свої гриби друзям і пішов додому, а Циган і Марусик вляглися спати. Хлопцям було лячно. А потім до Цигана прийшов незнайомець і сказав зранку передати талісман іншому. Незнайомець зник. Сашко Циган наче полетів у чорну безодню. І одразу прокинувся. Він не міг навіть збагнути, чи то наснилося йому, чи справді зазірав уночі в курінь незнайомець. Настільки чіткою була згадка про нього, настільки виразно чувся його голос.

Прокинувся й Марусик. Циган уже розпалив вогонь. Ніде так смачно не їсться, як ранком у лісі. Хлопці навернули трохи не пів торби харчів.

Сашко Циган силоміць сунув жаб'ячу лапку Марусику в кишеню, щоб тепер Марусик сам загадував.

Розділ сьомий,

у якому наші герої переконуються, що дорослі – дуже складні люди. На Бамбурах знову співи

У ліс до хлопців прибіг захеканий Журавель. Він сказав, що матері плачуть, а Циганів батько поїхав у міліцію. Марусик перелякався. А тоді Журавель витяг лотерейний білет і розповів, що після втечі хлопців батьки вже не думали про білет і віддали його Журавлеві матері. Вона теж його не хотіла і віддала синові, щоб віддав вчительці. Журавель дав білет Циганові, але той теж не хотів. Марусик теж не брав.

Хлопці вирішили повернутися додому. Верталися повз Бакай, найкоротшим шляхом.

Вдома батьки все зрозуміли і не били хлопців.

А ввечері, коли всі посходились і лаштувалися до вечері, на дорозі раптом з'явився Кузьма-поштар. З розгону вгнався на подвір'я Циганів і розповів, що у газеті вчорашній поправка. У таблицю лотерейну вкралася помилка. Замість трійки вісімка була надрукована. Сусіди зрозуміли, що машини вже ніякої не буде і почали реготати. А хлопці аж вищали від реготу.

Павло Максимович сказав, що це треба відзначити. Бамбури знову сповнилися дзвінким співом. Тільки пісні були вже не ті, що напередодні. Співали "Ой, сусідко, сусідко, сусідко...", "По опеньки ходила...". Тільки замість "По опеньки ходила, козубеньку згубила" співали: "По опеньки ходили, "Запорожця" згубили...".

Розділ восьмий,

у якому ви знайомитеся з кіногрупою, а також з феноменальним талантом шестикласника Гриші Пасічного. "Ех ти! Артист!" Сварка

Минуло кілька днів.

Пригода з лотерейним білетом потроху почала забуватися.

Якось Сашко Циган поїхав з батьком на мотоциклі у район. Марусик і Журавель сиділи на колодках біля воріт і лузали насіння. І враз побачили, як дорогою, здіймаючи куряву, прямо до них мчить машина. То була "Волга"-таксі. На лобовому склі була табличка "Кінозйомочна". З машини вийшли троє чоловіків і одна жінка. Одному дуже сподобалося село, яке підходило для зйомки. Чоловіки планували тут знайти і головного героя. Один з чоловіків показав на Журавля й Марусика. Люди підійшли до хлопців, привіталися. Жінка виявилася режисером, а чоловіки були головним оператором, художником і директором картини. Жінка сказала, що зніматимуть фільм для дітей. Про пригоди сільських хлопчаків. Вона запитала, чи є в селі гарні хлопці, жваві, з характером, щоб і в самодіяльності виступали, і вчилися добре.

Марусик сподобався кіношникам. Але в нього відібрало мову. "Волга" уже й поїхала, а Марусик усе ще не міг прийти до тями. А потім розповів другові, що вчора загадав жаб'ячій лапці, що хоче бути кіноартистом.

Згодом приїхав Сашко Циган з батьком. Батько зсадив Сашка біля хлопців, розвернувся і зник за курявою. Журавель розповів Циганові про те, що сталося. Циган сказав, що треба було розповісти кіношникам про Гришу Пасічного, якого знало все село. Жодного свята не було, жодного вечора, щоб Гриша не виступав у художній

самодіяльності. То був талант, справжній талант! Як то кажуть – од бога.

Марусик почервонів, а Циган присоромив його, бо друг сам слави забажав. Марусик сказав, що Циган просто заздрить. Сашко Циган розгублено зазмер. Журавель зі здивованим переляком позирав на Марусика. Це був справжній бунт. Уперше в житті Марусик підняв голос проти Сашка Цигана. Циган сказав, що відтепер Марусик йому не друг. Журавель якусь мить розпачливо дивився вслід Циганові, а сам не знав, з ким залишитися: з Циганом, чи з Марусиком.

Отак несподівано побили горшки хлопці.

Стислий переказ по розділам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

Розділ дев'ятий,

у якому ви дізнаєтесь про пригоду на річці Голубеньці, про те, що відбулося потім і чим закінчилася наша незвичайна пригода

Вже чотири дні хлопці були посварені. Журавель робив відчайдушні спроби помирити їх, але ті спроби лопалися, як бульки на воді. Журавель розривався навпіл. Половина тягла до Сашка Цигана, половина до Марусика. Журавель бачив, що хоч і приндилися його друзі, але обидва переживали страшенно: Циган нудив білим світом, а Марусик схуд, змарнів.

Кіношники ж десь пропали і не приїжджали.

Марусик пішов до Гриші і розповів, що кіношники приїздили і записали його на зйомки. Але коли приїдуть ще, то Марусик скаже їм записати і Гришу. Марусик втік додому. Дома не встиг Марусик відхекатися, як прийшов Журавель. Марусик віддав йому жаб'ячу лапку. Журавель закліпав очима, він уже й думати забув про чарівний талісман після тої сварки. Раптом прибіг Гриша Пасічний і почав детально все розпитувати. Марусик втягнув голову в плечі і, як спійманий горобець, зиркнув на Журавля. Але Журавель почав розповідати Гриші усе про кіношників. Коли Гриша нарешті пішов, Журавель похвалив Марусика за зізнання для Гриші про кіношників.

Коли того ж вечора Журавель розказав Сашкові Цигану про все, той сказав, що йому на це байдуже. Але настрої у Цигана одразу покращав, очі засвітилися, і навіть якась пісенька замуликалася на губах. Та коли Журавель заговорив про примирення, Сашко Циган мовчки заперечно похитав головою. Видержував марку.

Не захотів перший іти з поклоном і Марусик.

Минуло ще кілька днів. Був спекотний серпневий день. Хлопці були на річці. Журавель підпливав то до Цигана, то до Марусика. Хлопці плавали посеред річки на глибокому. Сашко Циган з одного боку, Марусик з другого. А Журавель між ними.

Зненацька Журавель зойкнув, що йому корчі схопили ногу. Він занурився з головою, потім виринув і вже перелякано загукав рятувати його. Першим кинувся до нього Марусик. Він був ближче. Підплив, вловив Журавля за руку, що на мить вистромила з води, і не встиг опам'ятатись, як Журавель обхопив його руками. І вони вже удвох занурилися з головою.

Марусик замотав руками й ногами, вириваючись. Та Журавель тримав його міцно, як у лещатах. Проте від тих, мабуть, одчайдушних Марусикових рухів вони почали впливати. Сашко Циган крикнув Марусику бити Журавля по голові і хапати за волосся. Але Марусик знову опинився під водою, там його вдарив по голові Циган, переплутавши з Журавлем.

Коли Марусик прийшов до тями і розплющив очі, то побачив, що лежить на березі. Його оточує цікава бамбуринська малеча, між якою стовбичить мокрий Журавель. Він сказав, що як тільки Марусик пішов на дно, корчі зразу одпустили його. Сашко Циган вибачався перед Марусиком за удар. Малеча зареготала. Марусику нічого не лишалося, як теж засміятися. А потім вони йшли додому й весело сміялися втрюх. І ніхто з них не згадував про сварку, наче її й не було. Найвеселіше сміявся Журавель, бо він загадав лапці, щоб друзі помирилися.

І тут де не взявся Бровко. Кинувся до хлопців, метляючи хвостом і припадаючи до землі.

Отака незвичайна пригода сталася в наших Гарбузянах. Хоча, якщо добре подумати, що ж у ній надзвичайного? Звичайнісінький збіг обставин. А втім. Якщо подумати ще раз, то хто його зна. Чесно кажучи, я дуже люблю надзвичайні події. Без них якось нудно жити на світі.

Стислий переказ по розділам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.